

# מעדני אשר

י"ל ע"י מכון מעדני אשר

## האם במון היה מותר לחשוב טעם איסור? בפרשתן ט"ז ד' הנני ממטיר לכם לחם מן השמים.

יש לחקור במון שהיה משתנה טעמו לפי מחשבתו של אדם שהיה חושב האם היה מותר לחשוב טעם של איסור כגון בשר בחלב, או דילמא כיון דקמי"ל דטעם כעיקר, א"כ היה איסור לחשוב טעם איסור.

**הנה בפתח עינים** להחיד"א בחולין ק"ט ע"ב כתב השבתי לנכבד גביר אחד שחקר בענין המון שהיה משתנה והיה טעמו כטעם הדבר שחפץ האם חשב לאכול חזיר או שאר איסורין וטעמן במון האם עבד איסורא.

**והשבתי:** דכיון דידוע דמה שאכל היתר סגי, והראיה מגמ' חולין ק"ט ע"ב דילתא אמרה בעינן למיכל בשרא בחלבא, וא"ל ר"נ זויקו לה כחלי, א"כ אפילו טועם איסור אין איסור בזה, ועוד דאם היה אסור לעשותו לא היה משתנה טעמו לאיסור כיון דהיה מעשה שמים.

**ובספרו חומת הנך** פרשת בעלותך **דחה מה שרצה חכם אחד לתרץ:** מה שכתוב בפרשת בעלותך י"א ה' זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשואים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים, ואיתא בספרי מובא ברש"י שם אמר ר' שמעון מפני מה המון משתנה לכל דבר חוץ מאלו, מפני שהן קשים למניקות, אומרים לאשה אל תאכלי שום ובצל מפני התינוק דבשלמא כל הירקות לא טעמו במון, אבל דגים לכאורה היו יכולים לטעום במון, א"כ מדוע בכו זכרנו את הדגה, הרי היו יכולים לטעום את טעמן במון, ורצה חכם אחד לתרץ דמה שאמרנו זכרנו את הדגה, היינו דגים טמאים, שהמון לא היה משתנה לטעום הטעם אלא בדבר טהור, ודוחה החיד"א שהיה מותר להם.

**וכן בשו"ת צנפת פענח** ח"א סימן ב' חקר נמי בהאי שאילתא וכתב דמותר.

**ומביא ראיה:** מהא דאמרין בגמ' סנהדרין נ"ט ע"ב ירדה לו דמות חמור מן השמים אם מותר לאכלו ומסיק הגמ' אין דבר טמא יורד מן השמים, וברש"י ודבר שאינו הוא ואם ישנו טהור א"כ ה"ה הכא אם היה יכול לחשוב מחשבת של מאכל איסור מסתמא אין איסור בדבר, וכן בשו"ת אפרקסתא דעניא ח"ד סימן שע"ז כתב שמותר.

**מעדני אשר:** נראה דשאלה הנ"ל תלוי במחלוקת בגמ' יומא ע"ה אם המון היה כל הטעמים רק בטעם או גם בממשן דאם נאמר דהויא רק בטעם שפיר כתב החיד"א דטעם בלא איסור לא הויא כלום, אבל אם נאמר דהויא כממשן א"כ נעשה חפצא דאיסורא והויא אסור.

## מדוע היה אסור לבשל את המן בשבת הרי דבר שאין צריך בישול אין איסור לבשל?

**בפרשתן ט"ז כ"ג את אשר תבשלו בשלו, מערב שבת דבשבת אסור לבשל.**

**יש להקשות:** מדוע היה איסור לבשל בשבת, הרי המן היה דבר שנאכל חי, והרמב"ם פסק פרק ט' מהלכות שבת ה"ג המבשל דבר שאין צריך בישול או דבר שנתבשל כל צרכו פטור, א"כ מדוע היה צריך לבשל את המן מערב שבת, כך מקשה בכלי חמדה בפרשתן וכן בפרדס יוסף בשם שו"ת חמדת אפרים אור"ח סימן ג'.

### איכא כמה תרוצים:

**א.** הא דהמבשל דבר הנאכל חי דאינו עובר משום בישול, משום דילפינן ממשכן דשם בשלו רק דברים שהיה צריך בישול, אבל המן היה לפני המשכן לכך חייבים אף על דבר שא"צ בישול, כך תירץ בכלי חמדה בפרשתן, וכן בשם משמואל פרשת וירא, וכן בפרדס יוסף בשם שו"ת חמדת אפרים אור"ח סימן ג'.

**ב.** ע"פ מה דאיתא בגמ' יומא ע"ה ע"ה כתוב לחם, וכתוב עוגות, וכתוב טחונה, הא כיצד, צדיקים לחם, בינונים עוגות, רשעים טחונה במדוכה, וברש"י לחם משמע אחרי אפיה, עוגות קודם אפיה, א"כ חזינו דלא לכולם זה היה מוכן, ועל זה קאי הקרא דבעינן לבשל את זה מערב שבת, מעדני אשר, שוב מצאתי דכן תירץ בשם משמואל פרשת וירא.

**ג.** ע"פ מה שכתב בשער הציון סימן ש"ה ס"ק ק"ד דאם משתבח ע"י הבישול חייב אף בדבר שנאכל חי, והמן היה משתבח בטעם, וכעין שמבואר בגמ' יומא ע"ה שירד עם המן ציקי קדירה לתבל התבשיל, מעדני אשר.

**ד.** כיון שבמן היה כל אחד טועם איך שרוצה, ואם אדם היה רוצה שהמן לא יהא מבושל ויצטרכו לבשל את זה בע"כ כן היה, א"כ לכך היה אסור לבשל דלא היה יכול לאכול את זה בלא בישול, מעדני אשר.

**ה.** ע"פ מה שכתב בפוסקים שבשבת היה אסור לחשוב על אפיה או בישול במון כיון שבזה היה מוכן לבישול או לאפיה, לכן אמרה התורה שצריך לחשוב הכל מערב שבת, מעדני אשר.

**ו.** הא דהיה אסור לבשל היא על הדברים שקנו מתגרי הגוים, שבזה לא היו יכולים להרגיש את כל הטעמים, מעדני אשר.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרבני הנגיד הנכבד

הרב דוד בעק שליט"א צריך שוויץ

לעילוי נשמת אביו הרב יעקב נטע בן הרב יהושע ז"ל

נלב"ע י"ט שבט ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב לילדינו

העומד לימין המערכת במסירות נפלאה

מידי שבוע בשבוע במשך רבות בשנים

הרב **לוי ברנשטיין** שליט"א

לרגל שמחת אירוסיו בנו בכורו

ידידינו הבה"ח המופלג בתור"ש

כמר **מאיר שלמה** נ"יו

מבחירי ישיבת בעלזא דובר שלום אשדוד

עב"ג בת הרב **אהרן יהודה שיש** שליט"א

בני ברק

יהא רעוא שבזכות מעשיו הכבירים

ירוהו נחת מכל יוצאי חלציו

ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הגאון רבי **חיים אהרן בלייער** שליט"א

רב חדר הוראה שכונת מנחת יצחק ירושלים

מח"ס שו"ת חוקי חיים

לעילוי נשמת בנו יקירו

הילד יניק וחכים כמר **רפאל מאיר דוב** ז"ל

נלב"ע ט"ו שבט תשס"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב לברכת מזל טוב

קדם מעלת ידידי משים לילות כימים להגות בתורה

מופלג ביראה טהורה ובכל מידה נכונה

החתן היקר המופלג בתור"ש **משה הכהן שלאף** נ"יו

מבחירי ישיבת לוצרן - מיר

בנו של הרה"ג **יעקב יוסף** שליט"א

יהא רעוא שיזכה לבנות בית נאמן בישראל

ואך טוב וחסד ירדפהו כל ימיו

האפרק יזיל וואצרי"ב

ג. י. e

## איך היה מותר למרים הנביאה לשיר

### הרי קול באשה ערוה!

**בפרשתן** ט"ו כ' **ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה וגו' ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה וגו'.**

**יש להקשות:** איך היה מותר למרים לשיר, הרי קימ"ל אורי"ח סימן ע"ה קול באשה ערוה, כך מקשה המגן אברהם בספרו זית רענן בפרשתן, וכן החיד"א בספרו חומת אגד, וכן בתפארת יהונתן, וכן בישמח משה בפרשתן, וכן בצפנת פענח בפרשתן.

### איכא כמה תרוצים:

**א.** לכן לקחה תוף כדי שזה יעשה קולות כדי שלא ישמעו את קול הזמר שלה, כך כתב בתפארת יהונתן, וכן בתכלת מרדכי ליקוטים.

**ובישמח משה** בפרשתן **כתב לבאר לפי זה:** הא דכתוב ותען "להם" מרים, דלכאורה להם מיותר, אלא הכוונה שהרי מרים היתה צריכה להרמת קול שהיא לשון עניה מפני התופים ואף שהיה בהרמת קול, מ"מ היה רק להם דלא נשמע לאנשים.

**ובאילת השחר בפרשתן כתב דמשמע מזה** שרק קול של אשה אסור, אבל כשמנגנת בכלי זמר ליכא איסור, ומביא שפעם שאלו שאלה הנ"ל לחזון איש ומביא שבערוך השולחן אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן ע"ה סעיף ה' כתב ונראה דדוקא כשמשוררות בפיהן הוה איסור ולא כשמנגנות על הכלי דבזה לא שייך הרהור וערוה.

**ב.** ע"פ מה דאמרינן בגמ' נדה י"ג דהיכא דאיכא אימתא דשכינתא ליכא חשש הרהור, וכאן הרי היה גילוי שכינה כמו דכתוב במדרש ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי לכן לא היה כאן חשש של קול באשה ערוה, ולכן היה מותר למרים הנביאה לשיר, כך תירץ בזית רענן לבעל המגן אברהם, וכן החיד"א בספרו נחל קדומים, וכן בספרו חומת אגד.

**ובבני יששכר** מאמרי חודש כסלו טבת מאמר ד' הלל והודאה **הביא כמה פסוקים שביאר החיד"א לפי זה:** "צהלי ורוני יושבת ציון" ישעיה י"ב ו' יושבת לשון נקבה, והכוונה על בנות ציון ואין לחוש לקול אשה כי גדול בקרבך וכו', ואין לחוש להרהור, ופירש בזה בשם בנו "רני ושמחי בת ציון" ולא תחוש לקול אשה כי הנני בא ושכנתי בתוכך.

**ג.** מרים והנשים יצאו רחוק מהמחנה של האנשים כדי שלא ישמעו האנשים את קול השירה של הנשים לכן לא היה איסור בשירת מרים, כך תירץ באילת השחר בפרשתן.

**ד.** הא דמרים שרה ע"פ הדיבור היה, לכן היה לה מותר לשיר, ולכן דייקה התורה וכתב "ותקח מרים הנביאה" ומדוע צריך לכתוב שהיתה נביאה אלא התורה רצתה לגלות, דלכן היה מותר למרים לשיר, ולא חששה לקול באשה ערוה, שהיה ע"פ הדיבור, כך תירץ בשו"ת אורח טאמן אורי"ח סימן ע"ה.

**ה.** אנשי הצחות והמליצה אומרים, שמרים עם הנשים לא אמרו שירה כי הנשים פטורות, רק יצאו בתופים ובמחולות לשמות, ובאו כמה בחורי ישראל לראות בשמחתם, ואז צעקה מרים "ותען להם" לכו לאהליכם במקום שאומרים האנשים שירה, וגם אתם 'שירו לה' כי גאה גאה".

כך כתב בשלי"ה פרשת בשלח.

**אבל דוחה תרוץ זה:** מהא דאיתא במדרש מכילתא

בשלח מסכתא דשירה י' ילקוט שמעוני ח"א רמז ה"ג שאמרו כמו שאמר משה רבינו ע"ה שירה וישראל ענו אחריו, כן אמרה מרים והנשים אחריה.

**ו.** מרים ביקשה רק מהגברים שישירו, ולא מהנשים שהם רק שרד בתופים ובמחולות, כך תירץ הגר"א מובא בספר פנינים משולחן הגר"א, וכן באילת השחר בפרשתן, וכן בטעם ודעת בפרשתן.

**ז.** שאין הכוונה שהיתה משוררת אלא שיבחה על הנס בדרך שיר, כך תירץ במגן גבורים סימן ע"ה, ועיין בגליוני הש"ס סוטה מ"ח.

**ח.** ע"פ מה שכתב בחתן סופר שער טהרת ידים סימן י"ד דבקול זמר של אשה ביחד עם איש ליכא חשש דתרי קלא לא משתמע לפי הנ"ל אתי שפיר, כך תירץ הרה"ג יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים.

**ט.** נראה לציין מה שכתוב בתוס' על התורה שמרים אמרה למלאכים שירו לה' ומשום הכי כתוב להם בלשון זכר, כי אם היתה מדברת להנשים היה צריך להיות כתוב ותען להם ולא להם, כך תירץ הרה"ג בן ציון מיללער שליט"א ניו יארק.

**י.** נראה לציין עוד תרוץ שכתבתי בספרי דברי פנחס פרשת בשלח ע"פ הירושלמי דבזמן מועט ליכא חשש של הרהור ואולי כאן שאמרה רק פסוק אחד לפי הרבה מפרשים ליכא חשש הרהור, כך תירץ הרה"ג רבי פנחס מנחם דאו"ד שליט"א מח"ס דברי פנחס.

## איך היו יכולים לברך ברכת המזון על המן

### הרי המן לא היה מחמשת המינים!

**בפרשתן** ט"ז ד' **ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וגו'.**

**הנה איתא בגמ'** ברכות מ"ח ע"מ ב' אמר רב נחמן משה תקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן, עיין בחזון איש אורי"ח סימן כ"ח אות ד' שהקשה איך ברכו ברכת המזון על המן, הרי קימ"ל דלאחר שיעור עיכול אין מברכין, והרי כאן זה נתעכל מיד דאמרינן בגמ' יומא ע"ה שנבלע באיברים ע"ש מה שתירץ.

**ובגליוני הש"ס** להגאון רבי יוסף ענגיל ברכות מ"ח ע"ב הקשה מדוע היה חייבים לברך ברכת המזון על המן, הרי לא היה לחם של חמשת מיני דגן, רק בריה בפני עצמה, ואף שטעמו בו טעם לחם, משום טעם לבד אין סברא שיתחייבו לברך ברכת המזון.

### איכא כמה תרוצים:

**א.** צריך לומר דסבירא ליה כמו שאמרו בגמ' יומא ע"ה שכל המינים טעמו במן טעמן וממשן, א"כ הוא ממש מחמשת המינים, לכן היה חיוב לברך על זה ברכת המזון, כך תירץ בגליוני הש"ס ברכות מ"ח ע"ב.

**ב.** ע"פ מה שכתב בשו"ת חתם סופר אורח חיים סימן קצ"ו וז"ל וכבר היה נ"ל שירידת המן במדבר מ' שנה לא היה דבר חדש, שהיה אותו הרוחנית ושפע אלקי מצינורי מעלה שהי' מעותד לירד על תבואת ז' עממים שבא"י בעת ההיא, ואכלו מקבלי תורה הפנימיות ולאמורים נשאר המוץ והקליפה, לפי הנ"ל אתי שפיר, כך כתב בשו"ת ויצבור יוסף סימן י"ט ס"ק ב'.

**ג.** צריך לומר דהיה הוראת שעה לברך עליו ברכת המזון אף דלא היה מחמשת המינים, אבל לדורות אין חייבים לברך רק בחמשת המינים, כך תירץ בראשי בשמים אות ב'.



## איזה ברכה ברכו על המן שאכלו במדבר? בפרשתן ט"ז ד' הנני ממטיר לחם מן השמים וגו'.

**יש לחקור האם ברכו על המן שאכלו במדבר, ואם ברכו איזה ברכה ברכו, וצריך לומר דכל השאלה לא מתורת חיוב, דברכת הנהנין היא תקנה דרבנן ועדיין לא ניתקן אלא אם רצו לברך מה בירכו.**

### הנה איכא כמה שיטות בפוסקים איזה ברכה ברכו:

**א. הרמ"ע מפאנו כתב שלעתיד לבא בסעודה של לוויתן, יוציא את צנצנת המן שנגנו, וכתב שם שיברכו על זה המוציא לחם מן השמים, וכן כתב בספר חסידים הוצאת מקיצי נרדמים סימן תתתי"מ, עיין בשו"ת בית דוד סימן קצ"ו.**

**וכן כתב בספר נפש החיים להגרי"ח פלאגיי מערכת מ' אות ק"ו ששמע מהגאון רבי מרדכי הלוי שישאל בירכו על המן המוציא לחם מן השמים, ואע"פ שכתוב וטעמו כצפיהית בדבש, מ"מ כיון שהיו קובעים עליה סעודה, הרי הוא כקובע סעודה על פת הבאה בכסנין.**

**וכן כתב בנשמת אדם** סוף הלכת לובב שבדאי לא היו מברכין על המן המוציא לחם מן הארץ, כיון שלא בא מן הארץ, עייש שדן נפק"מ לזמננו בדבר שגדל בעצץ שאינו נקוב אם יכול לברך המוציא לחם סן הארץ.

**ב. בספר בני יששכר** במאמר ברכת השבת מאמר ג' אות ג' כתב כשהייתי מסתופף בצל קדשו של כבוד מחותני הרב קדוש מהרצ"ה מזידשוב צוק"ל נפל מילתא בפומיה לחקור איך היה ברכת המן, ואני היתי משיב שמצאתי כן להרמ"ע דלעתיד יברכו המוציא לחם מן השמים, ונפל ויכוח בין החבירים, אשר כמדומה לא בירכו ברכה על המן כל עיקר, כיון שהוא לחם אבירים נבלע באברים שלא היה צריך בירור, כי כל עיקר הברכה לברר ניצוצין ולהפרידם, ובמן לא היה פסולת.

**ובברכת אהרן** על מסכת ברכות סימן פ"ה **הביא סמוכין לדבריו:** מהא דאמרין בגמ' ברכות ל"ה ע"א אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה, וכל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל, ומשמע מלשון הגמ' דחיוב ברכה לא שייך רק בנהנה מן העולם הזה, והמן לא היה מעולם הזה, רק מעולם הבא.

**ולפי זה מבאר:** הא דכתיב בפרשתן ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה עליהם הוא הלחם אשר נתן ה' לכם לאכלה, הכונה ששאלו מה הוא כדי לדעת איזה ברכה יש לברך עליו, כיון שהיו מרגישים בהם טעמים שונים ולא ידעו איזה ברכה תצדק עליו, והשיב להם משה הוא הלחם אשר נתן ה' לאכלה, היינו כי זה הוא הלחם אשר השפיע להם ה' ממעון קדשו ואין עליו חיוב ברכה כלל, עיין שו"ת בית יצחק יור"ד ח"א סימן פ"ד, ובשו"ת ויצבור יוסף סימן י"ט סי"ק ב', ועיין שדה חמד כללים מערכת כ' כלל ק'.

**ג. בספר גן רוה בפרשתן כתב דכיון דכתיב בתורה וטעמו כצפיהית בדבש, ופירושו ככצק שמטגנין אותו בדבש, א"כ היו צריכים לברך עליו ברכת בורא מיני מזונות, רק דמטיק דכיון דאמרו חז"ל דהמן היה משתנה לכמה טעמים שרוצה, ורק דבסתמא כשלא כיונו לשום טעם אז היה טעמו כצפיהית בדבש, וא"כ אם היה מברך מזונות, ואח"כ היה משנה דעתו לטעום טעם בשר וכדומה א"כ הויה שוב ברכתו הראשונה לבטלה, א"כ כמו שכתב הרשב"א בתשובה ח"א סימן י"ח דלכן לא מברכין בצדקה שמא ימלך א"כ ה"נ מן הראוי שלא לברך כלל שמא ימלך עייש שמחלק ומסיק: דכיון דקימ"ל על הכל אם אמר שהכל יצא לכן אפשר שיברכו שהכל.**

**ד. בספר שפתי צדיק להגה"ק מפילץ בפרשתן, מובא בספר פסקי תשובה סימן ר"פ בהג"ה כתב ע"פ דברי הספורנו דבלקוטת המן בשבת היה חייב משום עוקר דבר מגידולו, וע"כ דסבירא ליה כי המן נגמר להיות מאכל אדם אחר שהותו על הארץ זמן מה, ומקודם לכן היה לחם אבירים לחם שמלאכי השרת אוכלים, א"כ יש לברך המוציא לחם מן הארץ.**

## מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א מנהג

**א. מסירות נפש לקפוץ לים.** ויבוא בני ישראל בתוך הים ביבשה. (שמות י"ב, כב) כשעמדו ישראל על הים היו שבטים מנצחים זה עם זה וכו', זה אומר אין אני יורד תחילה לים וזה אומר אין אני יורד תחילה לים, קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה. (סוטה דף ל"ז ע"א) בזכות שקפץ תחילה לנחשול שבים זכה נחשון בן עמינדב להקריב את קרבנו ראשון, וכמו שאמרו חז"ל (במדבר רבה ג' י) "אמר הקב"ה למשה מי שקידש את שמי בים, הוא יקריב תחילה". ולכאורה קשה כיצד יתכן שהשבטים לא רצו לרדת לים תחילה, והרי עם ישראל אמון על מסירות נפש, במשך כל הדורות מסרו קהילות שלמות את נפשם על קידוש השם, ואיך יתכן שדור המדבר שנצטוו להיכנס לים לא היה להם העזו לכך?

**ב. איסור חזרה למצרים.** כי אֶפְרָיִם רָאִיתָם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לָרְאֵתָם עוֹד עַד עוֹלָם, יל"ע האם האיסור תלוי באנשים ובעם המצרי או בארץ מצרים אפילו אם לא יישבו בה מצריים.

**ג. המסתכל על מת גוי.** וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים" בגמ' הוריות ג': מבואר שעשרה דברים קשים ללימוד ואחד מהם הוא המסתכל בפני מת, ובמ"ב ס"י ב' סק"ב הביא שהמסתכל בפני מת משכח תלמודו. ולפ"ז יש לתמוה איך הסתכלו ישראל על המצריים אחר מיתתם ובוזה"ק (נ"ג) מוכח שהיו מתים ממש. האם קודם מתן תורה היה איסור לעשות דברים המשכחים את הלימוד.

**ד. זה א-לי ואנהו.** (שמות טו, ג) מפסוק זה למדו בברייתא (שבת דף קל"ג ע"ב) דין הידור מצוה, ואמרו התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה. א. ורש"י (ביק דף ט' ע"ב) דיש דין הידור מצוה בטלית נאה, וצ"ע דהרי מצות ציצית אינה אלא בחוטי הציצית ולא בבגד עצמו, ומה צורך להדר בטלית נאה. ב. הנה אמרו שצריך שופר נאה, והרי המצוה היא השמיעה ולא התקיעה,

**ה. אני ה' רופאיך.** בפסוק ויאמר אם שמוע תשמע וגו' כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך. הקושיא ידוע אם לא יחלה למה יהיה צריך לרופא.

**ו. דינא דלחם משנה.** (כב) וְיָהִי יָמִים הַשְּׁשִׁי לְקַטוֹ לֶחֶם מִשְׁנָה, א"ר אבא חייב לבצוע על שתי ככרות בשבת דכתיב לחם משנה שבת קי"ז ב' א'. האם חובת לחם משנה היא מן התורה וקודמת למצוות דרבנן למי שיש לו כסף להוצאותיו בצמזום.

**ז. גר שמל ולא טבל, מה דינו לענין שמירת שבת.** שם פ"ס לו חק ומשפ"ט ו"ס נ"ה: פרש"י שם לו בברה נתן להם מקצת פרש"י של תורה שיתעסקו בהם שבת ופרה אדומה ודינין ופרש"י שנצטוו במרה לכאורה יש להקשות היאך נצטוו ישראל על השבת קודם שטבלו טבילת גרות בסיני הרי גר שמל ולא טבל אינו גר ובי"ב ששבת חייב מיתה שנאמר יום ולילה דום ישבותו. 2. וא"כ מה הדין למעשה בבר שמל לפני שבת ומחמת צער המילה לא הספיק לטבול האם אסור לו לשמור שבת או שחייב בשמירת שבת.

**ח. מחמת מה בא עמלק?** ועל נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין, ויבא עמלק וגו'. (שמות יז, ו-ח) סמך פרשה זו למקרא זה לומר, תמיד אני בניכסם ומזומן לכל צרכיכם ואתם אומרים היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעו ה' איך אני. (רש"י) מבואר בזה שטעם ביאת עמלק היה מחמת שבני ישראל היו מחוסרי אמונה ואמרו 'היש ה' בקרבנו אם אין'. ולכאורה קשה שהרי מצינו ברש"י בפרשת כי תבא על הפסוק דברים כה, (ז) 'זכור את אשר עשה לך עמלק', שפירש וז"ל: אם שיקרת במידות ובמשקלות הוי דואג מגירוי האויב, שנאמר מאזני מרמה תועבת ה' וכתוב בתריה בא זדון ויבא קלון, עכ"ל, ומשמע ומשקלות עמלק נגרמה משום שעברו על איסור מידות משקלות.

**ט. חידה.** איזה בעל חי יש מצוה להאכילו, ואיזה מצוה היא זו (מהפרשה- ואין הכונה למצוה להאכיל טריפה לכלב).

**י. חידה.** היכן מצינו תינוקות שלא יכולים לדבר ודברו. (בפרשה).

### כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.

**5. שימו לב חשוב מאוד:** קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל [meir.s1000@gmail.com](mailto:meir.s1000@gmail.com)

נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא **כולל/ ישיבה, ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו.**

[לברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להפקיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש-עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה ייכנס בעה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ו. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון בעמ' ד'. תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח אדר א'.



# מכתבים למערכת

## מדוע יש איסור לעשות קידוש לבנה בשבת

מה שהבאתם בדשו"ת שבות יעקב אורח"ח ח"ג סימן ל"א תמה על מה שכתב הפרי חדש אור"ח סימן תכ"ו, וכן כתב הרמ"ע מפאנו סימן ע"ח דהא דאסור לקדש הלבנה בשבת משום קידוש לבנה הוא שמחה, ושבת יש חיוב שמחה, אי"כ אין עושין מצוות חבילות, ותמה דבשבת אין חיוב שמחה דדוקא ביו"ט דכתיב ושמחת בחגיך יש חיוב שמחה משא"כ שבת, וכן בשו"ת הבי"ח סימן פ' כתב דמי שאוסר לקדש הלבנה בשבת, משום דאין מערבין שמחה בשמחה, הוא ככסיל ההולך בחושך.

## הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת

דומ"צ מחזיקי הדת, אהבת תורה, בני נאולה, אוצר הפוסקים.  
נראה לתרץ דיש ב' מיני שמחות, יש שמחה שהיא בבשר ויין וזה שייך רק ביו"ט ולא בשבת, ויש שמחה רוחנית לשמח הנשמה בדברים רוחניים, וזה שייך אף בשבת, וכן כתב להדאי בשדה חמד חלק ה' עמ"ס 256 ובוהו מיישב הקושיא לשיטת שאין חיוב שמחה בשבת, איך אמרינן בשבת שמחה במלכותך שומרי שבת, אלא ע"כ דשמחה רוחנית יש אף בשבת, ולפי זה מיושב שיטת הרמ"ע מפאנו שכתב דאין מקדשין את הלשנה בשבת משום דאין מערבין שמחה בשמחה ושניהם היא שמחה רוחנית.

## הגאון יצחק מאיר אלברשטיין שליט"א בני ברק ראש כולל חשבה לטובה

מה שדנתם בטעם האיסור לקדש הלבנה בשבת קודש והבאתם שהשבות יעקב דוחה דברי המהר"י"ל שהטעם הוא ששבת הוא גופי"ה אות מהא דמותר לברך על קשת, וע"ז יש להעיר שלשני קשת דאם לא יברך עתה שוב יפסיד הברכה שהקשת לא נמצא זמן רב, משא"כ בלבנה יש עוד זמן בלילות שאח"כ לברך, ובאמת אם זה הזמן האחרון ושוב לא יוכל לברך אזי מותר.

## הרה"ג שלמה אפרים רויז שליט"א ירושלים שבט להי

מה שהבאתם קושיית התפארת ישראל על טעם הראשונים שהאיסור לקדש את הלבנה בשבת משום דהלבנה חוץ לתחום, דאי"כ מאי שנא מרעמים וברקים שמברכים עליהן בשבת ומניחו בצ"ע נראה דלק"מ, וכפי שכתבתי בריש דבריכם, שאם הוא לילה אחרונה שאפשר לקדש הלבנה, מותר לקדשה בשבת, ואי"כ י"ל דמהי"ט מברכים על ברקים ורעמים אף בשבת, שכיון שאם לא יברך עליהם נכשיו, לא יוכל לברך עליהן אחרי השבת, אי"כ שפיר מותר לברך עליהן אף בשבת. ובוהו מיושב גם מה שהבאתם קושיית השבות יעקב דאין מברכים על הקשת בשבת, די"ל דמהי"ט, דכיון שאם לא יברך בשבת לא יוכל לברך אחרי השבת, ולכן מותר לברך עליה בשבת.

הרה"ג מתייתו ישראל הרוויטץ שליט"א ליקווד מחבר ספר "אוצרות הים" על מסכת ברכות נראה להעיר, דהבן איש חי בפרשת ויקרא שנה ב' אות כ"ב כתב טעם שאין מקדשין הלבנה בשבת שבברכת הלבנה צריך לקלל האויבים בפסוק תפל עליהם, ואין מקללין בשבת ויו"ט.

## הבה"ח אהרן יוסף לוריא נ"ו ישיבת גדולה בעלזא ירושלים

נראה להוסיף עוד כמה טעמים, דבכ"פ החיים סימן תכ"ו סי"ק ל"א כתב דכיון דבשבת יש עליו לבחינת מלכות ובקידוש לבנה יש גם בחינה הנ"ל לכן לא עושין בשבת כן שיש כבר בחינת מלכות אלא עושין בחול שאז אין בחינת מלכות, ובשו"ת הרדב"ז חלק ד' סימן קל"ג כתב דכיון שבשבת היא שעת הזיווג עם המלך אינו מן הראוי לקבל אז את השכינה בקידוש לבנה, בבן איש חי שנה ב' פרשת ויקרא אות ת"ו כתב דכיון שבקידוש לבנה אומרים את הפסוק תיפול עליהם אימתה ופחד אינו מן הראוי לקלל בשבת כמו שאין מחרימים בשבת.

מדוע לא נהגו הנשים לקדש הלבנה מאי שנא משאר מצוות שמחמירות לקיימן אע"פ שפטורות מה שהקשתם בשם הפוסקים שבהרבה מצוות עשה שהזמן גרמא אע"פ שנשים פטורות, מחמירים לקיימן, ומאי שנא מצוות קידוש לבנה שנשים אין מחמירים על עצמם לקיימן, ותרצתם בכמה אופנים.

## הגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל היכל התלמוד ת"א

מה שכתבתם באחד מן הטעמים דלכן נשים אינם מקיימם מצוות קידוש לבנה, משום דכל כבודה בת מלך פנימה, יש להעיר הרי יכולה לקיימו בחצר ביתה וצ"ע.

## הרה"ג משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

נראה לציין מה שכתב המג"א סימן רצ"ח סק"א שדוקא במצוה שיש בה עשייה רשאין לעשות ולברך, אבל ברכת הלבנה שאין בה אלא הברכה אין רשאיות וכן נקט בשו"ת כתב סופר אור"ח סי' ל"ד.

## הרה"ג יואל אברהם מושקוביץ שליט"א ירושלים כולל סאטמאר

מה שכתבתם באחד מן הטעמים דלכן נשים אינם מקיימם מצוות קידוש לבנה, משום דכל כבודה בת מלך פנימה, נראה לציין דזכיתם לכוין לשו"ת שלמת חיים חלק א' סימן צ"ח שכתב כן.

גליון זה נודב ע"י ידידנו  
הרב אליעזר יעקב הכהן ברגר שליט"א  
מנכ"ל מוסדות קרעטשניף  
לרגל שמחת אירוסיו בתו תח"י  
עב"ג הבה"ח אליהו אסטרייכר נ"י  
בן הרב מאיר צבי שליט"א  
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצ"ח  
ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידנו  
הרב אהרן יאקאב שליט"א ירושלים  
לעילוי נשמת אמו  
ה"ה מרת אסתה דרייזל בת הרה"צ שלום זאב ע"ה  
נפטרה י"ח שבט תשל"ז  
ת.נ.צ.ב.ה.

## מדוע מניחין תפילין על יד שמאל ולא על יד ימין שהוא יד החשוב בכל מקום

מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דאיתא בגמ' מנחות ל"ו ע"א על הפסוק והיה לאות על ידכה, יד כהה שהוא יד שמאל, מכאן ילפינן דצריך להניח תפילין על יד שמאל, דיש להקשות מדוע מצות חשובה כמו מצות תפילין מניחים אותו על יד שמאל הפחות חשובה, הרי יד ימין הוא החשוב בכל מקום, ותרצתם בששה אופנים.

## הרה"ג חיים שלום ברנסדופר שליט"א כולל צאנז קרית צאנז נתניה

נראה להעיר, עוד טעם נפלא מה ששמעתי מכ"ק מרן האדמו"ר שליט"א בעת לחיים ט"ש לאחר הנחת תפילין לכד רבינו שליט"א לפני שנתים ששאל רבינו שאלה זו, ותירץ דמשום הכי תפילין בשמאל ללמדנו שהעיקר זה המעשה והיגיעה דהיינו הפעולה שזה עושה היד ימין וזהו העיקר המעשה, משא"כ יד שמאל שעליו מניחים התפילין אולם אינו עושה כלום הילכך אינו חשיבות כל כך, והאריך בזה מרן שליט"א, והבאתי ראיה לדבריו, מהא דאמרינן בגמ' ברכות ס"ב ע"א וכן קיימיל אור"ח סימן כ"ט דצריך לקנח בבית הכסא ביד שמאל, ולא בימין משום דקושר בה תפילין, והקשו האחרונים הרי שמאל עדיפא, שהרי מניחים עליו התפילין, אי"כ הוא המצוה והקדושה עצמה, ותרצו שהימין עושה המעשה קשורה חשובה טפי וכדקיימ"ל גדול המעשה יותר מהעושה, משא"כ שמאל הגם שעליו מונחת המצוה, אבל אינה עושה כלום.

## הרה"ג משה יחיאל הכהן ראטה שליט"א ירושלים

יש לציין שמדברי האור החיים בפרשת בא מבואר כי הנחת תפילין ביד שמאל בא לרמוז פירושו שבא לרמוז שיש לאדם לקיים מצוות השי"ת בכל מצב שבו הוא שרוי, גם באופן שהוא חלוש מבחינת בריאות וכדומה.

## מדוע אין מברכים שהחיינו על מצות קידוש לבנה כמו שמברכין בכל מצוה

מה שהקשתם בשם אחרונים מדוע אין מברכים שהחיינו על מצוות קידוש לבנה כיון דהויא מצוה, שבא אחת לשלושים יום, ותרצתם בכמה אופנים.

## הרה"ג חיים משה דרורי שליט"א בני ברק כולל פונב"ז

נראה לציין מה שכתב בזה מהר"ח פלאג"י בכ"פ החיים סימן ל"ה סי"ק י' דהוא משום דאסור להסתכל בה, ואף צריח היא להסתכל כשבא לברך כמבואר במשנה ברורה אור"ח סימן תכ"ו סי"ק י"ג יש לומר דסבירא ליה כמו שכתב שם מהמגן אברהם דאין להסתכל בה אלא לראותה בראיה בעלמא פעם אחת ומימלא כלפי ברכת שהחיינו דהוא בא על התעלות של ההתחדשות לא שייך לברך ככהאי גוונא.

## הבה"ח שמואל רייכמן נ"ו ישיבת טשכנב ע"ה ירושת"ו

נראה לציין מש"כ באלהיו רבה סימן תכ"ו עוד טעם בשם ספר תניא שאין צריך לברך זמן שהרי מברכין על חדושה.

## האם כשיש קולות סביבו ואינו יכול להשמע לאזנו אינו צריך להשמיע לאזנו

מה שהקשתם בשם הפוסקים על מה שכתוב בפרשת וארא ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים, דיש להקשות אף הגביה משה רבינו את קולו בתפילה, הרי קיימ"ל אור"ח סימן ק"א שאסור להגביה קולו בתפלתו, ואיך עבר על זה, ותרצתם דארבע אופנים, ובאחד מהתרוצים תרצתם ע"פ מה שכתב בשפתי חכמים דמדוע רק במצת צפרדעים צעק משום, דיש הלכה שצריך להשמיע לאזנו, ובצפרדעים היו הקולות של הצפרדעים ולא היו יכולים לשמוע, לכן צעק לפי הנ"ל אי"ש.

## הגאון רבי משה שקלאר שליט"א בני ברק ח"ס חיי משה

נראה להעיר דבספרי חיי משה סימן ק"א ע"מ תקמ"ג הבאתי בשם בהעמק שאלה על השאלות סימן קמ"ג כתב דכהאי גוונא שיש קולות ואינו יכול להשמיע לאזנו אינו צריך להשמיע לאזנו.

## האם יש איסור לקדש הלבנה תחת מטריה או תחת אילן

מה שדנתם בהא דאיתא ברמ"א אור"ח סימן תכ"ו סי"ק ד' שאין מברכים על הלבנה תחת הגג אלא בחוץ, האם יש איסור לקדש הלבנה תחת אילן.

## הרה"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

יש לציין האורחות רבנו ח"א ע"מ קצ"ח שמבאיש שהחזון איש זצוק"ל נהג לצאת עם הציבור למרפסת מקורה ולקדש משם את הלבנה, וביאר שם שאם יוצא למרפסת כבר מראה בזה שהוא יוצא לקבל את פני השכינה, שהעיקר הוא שלא יקדש את הלבנה בחדר שבו הוא נמצא, ע"ש.

## תנובות אפשר לשלוח עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח תכלת מורדכי 4/15 רמת בית שמש  
פסק: 077-4448278 מייל: LEVIBER@GMAIL.COM  
לביורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

גליון זה נודב ע"י ידידנו  
הרה"ג שמעון יוסף פולק שליט"א  
ר"מ בתי"ת בעלזא בית שמש  
לרגל שמחת היכנס בנו

כמר הלל יחיאל נ"י לבריתו של אברהם אבינו  
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו  
ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידנו

הרה"ג בנשי"ק משה הלברשטאם שליט"א בית שמש

לרגל שמחת הולדת בתו במז"ט

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת מכל יוצאי חלציו

ויצליח בכל אשר יפנה